

A nemzeti elektronikus könyvtár koncepciójának kulcseleme a funkciómeghatározás, amelynek révén ez az intézmény kiemelkedik a többi elektronikus könyvtár mezőnyéből. A feladata az lesz, hogy országos méretekben egységes program alapján orientálja az elektronikus forrásdokumentumok létrejöttét, nyilvántartását, katalogizálását, használatát és a róluk való tájékoztatást. Mindezt akkor teheti meg, ha maga is előállítási jogosítványokkal és begyűjtési felhatalmazásokkal rendelkezik.

Ezenkívül a következő tennivalókat kell e koncepciónak tartalmaznia:

- az ország meghatározó elektronikus könyvtári kataszterének felfektetése,
- az elektronikus könyvtárak struktúrájának és együttműködésének kialakítása,
- az elektronikus könyvtárak jogszabályi bázisának megteremtése,
- az együttműködési formák kikísérletezése,
- az információs-nyelvi és technológiai ellátás eszközeinek egységesítése,

- a társadalmi és egyéni szükségletek kifejtése,
- a használók felkészítése és a szolgáltatások tökéletesítése,
- fejlesztési perspektívák prognosztizálása.

A nemzeti elektronikus könyvtár programja napjainkban kísérletnek tekinthető az ország elektronikus forrásdokumentumainak létrehozásához, tökéletesítéséhez, nyilvántartásához és fejlesztéséhez szükséges platform kidolgozását illetően. Ez a kísérlet azonban csak akkor lesz sikeres, ha mindazok a szervezetek, amelyek az elektronikus információ generálásában érdekeltek, és a mai bizonytalan világban civilizált jogszabályi alapon kívánnának működni, aktívan és egyetértően vesznek részt benne.

/ŠRAJBERG, Ā. L.: Na puti k sozdaniū koncepcii Nacional'noj elektronnoj biblioteki. = Naučnye i tehničeskije biblioteki, 3. sz. 2000. p. 10–13./

(Futala Tibor)

Oroszország megteszi a magáét, hogy az elektronikus forrásokat Bonntól egészen Vlagyivosztokig el lehessen érni

Ez az ígéret A. I. Zemskov, a GPNTB (Állami Nyilvános Tudományos-Műszaki Könyvtár) igazgatója szájából hangzott el, aki a Bielefeld 2000 konferencián felkért hozzászólóként szerepelt. Abból indult ki, hogy igaza van T. Koh kelet-európai szakértőnek, amikor állítja, hogy e régióban az előrelépést nem is annyira a technológiai problémák hátráltatják, mint az információk körülményes begyűjtésével, feldolgozásával és keresésével kapcsolatosak. Ehhez még hozzáteszi az ún. nyelvi problémát, azt ti., hogy a tudományos-tájékoztatási kommunikációban ezelőtt általánosan használt orosz nyelvet a térség országainak nemzeti nyelvei, illetve azok angol és arab nyelvvel való keveredései váltották fel. E „slamasztikából” 5-12 év alatt lehet kimászni.

Ennek ellenére bízni lehet az orosz partnerségben a következő jelenségek miatt:

1. Napjainkra Oroszországban kialakult az egységes és megszakítatlan információs tér: az internetet a társadalom, a politikai elit és az üzleti élet egyaránt meghatározó jelentőségű kitörési pontnak-iránynak fogadta el.

2. Oroszországban az internet használóinak száma exponenciálisan növekszik, és a közeli jövőben meghaladja a lakosság 10%-át, amit kritikus értéknek tartanak. Ennek következtében a társadalmi és gazdasági életben megerősödik az információs technológiák szerepe.
3. A térség egészében az ún. kulturológiai tér máris globálisnak tekinthető a nem nyelvfüggő vonatkozásokban (szobrászat, festészet, balett, zene stb.). A reklámbiznisz és a tömegkommunikáció nyelvtől való függősége miatt csak közvetetten, áttételekkel globalizálódik.
4. A pénzpiac a lehető legkönnyebben vetheti meg a lábát az információs világtársadalomban. A biznisz egyéb területei és az elektronikus kereskedelem vonatkozásában a logisztika és a jogszabályozás lényeges tökéletesítésére van szükség.
5. A jogi kérdések fokozatosan társadalmi ellenőrzés alá kerülnek. Ez biztosítéka annak, hogy a helyzet e téren is megjavul.

Az idők jele: annak érdekében, hogy hozzájáruljon az orosz kultúrának az internet adta új elektronikus térbe és folyamatokba történő integrálódásához,

az Oroszországi Internet Akadémia és az Intel speciális pályázatot hirdetett meg a kiterjedt paraszti régiók számára. Ennek díjait a legjobb orosz nyelvű zenei, művelődési, irodalmi, szórakoztató site-ok nyerik el.

/ZEMSKOV, A. I.: Dostup k elektronnyh resursam ot Bonna do Vladivostoka. = Naučnye i tehničskie biblioteki, 7. sz. 2000. p. 25–37./

(Futala Tibor)

Oroszországi törekvések az elektronikus források katalógizálásának egységesítésére

Az *elektronikus források* (a továbbiakban: EF) katalógizálásának kérdése Oroszországban sem kevésbé napirendi, és nem kevésbé bonyolult, mint másutt. Miközben a könyvtárak EF-készlete rohamosan növekszik, csak elvétve akad olyan könyvtár, amely katalógizálási problémát és kötelezettséget lát ebben a növekedésben. De még e közben is az „ahány ház, annyi szokás” elve érvényesül, azaz a kezdeményezések alkalmazta formátumok, módszerek és technológiák igencsak eltérnek egymástól.

Az Oroszországi Állami Könyvtár a helyzet kuszaságát érzékelve, és az egységesítés igényét hangsúlyozva már 1997-ben módszertani segédletet – adott ki az EF bibliográfiai leírása címen. Ezzel párhuzamosan megszületett a leírás országos szabványának első változata is, amely a nemzetközi ISBD (ER) szabvány ajánlásait próbálta az orosz valóság talajába átültetni. Az imént említett „módszerek” meglepte azonban nem sokat segített a helyzet rendezettebbé tételében, aminek az volt és mindmáig az az oka, hogy az EF katalógizálásához szükséges adatok vagy hiányzanak, vagy csak nehezen férhetők hozzá. Az ebbéli holtpontról való elmozdulást azonban egy örömdetes fejlemény, a *Dublin Core* nemzetközi formátum létrejötte helyezi közeli kilátásba. Ez a formátum az EF-ről minimális mennyiségű adat felvételét kívánja meg, továbbá az interneten egy olyan információs környezet kialakítását, amelyet a nemzetközi szakirodalom *metadata* elnevezéssel illet. Az EF vonatkozásában ez annyit tesz, mint minimális bibliográfiai

információ valamely objektumról keletkezését követően, és a katalógus elkészültét megelőzően.

Az Oroszországi Állami Könyvtár 1998 és 1999 folyamán kísérlet gyanánt hozzáfogott az oroszországi internetforrások metaadatbázisának meghonosítását lehetővé tevő programellátás kimódolásához. Ez úgy néz ki, hogy a könyvtár szerverén egy olyan interaktív formát helyeztek el, amelybe minden érdekelt beviheti az internetforrás leírását abból a célból, hogy válaszként megkaphassa annak *Dublin Core Metadata Set* formátumban való leírását. A programellátás a DC RSL csomag révén történik. Jelenleg a bázisban több mint 2000 leírás található. Terjesztése: *freeware*. A továbbfejlesztés a helyi EF bázisba vételét tűzte ki célul. Ez megköveteli a *Dublin Core* orosz verziójának elkészítését, ami azt jelenti, hogy a formátumot az orosz katalógizálási szabályokhoz kell igazítani.

Az EF katalógizálásának rendezéséhez az Oroszországi Állami Könyvtáron kívül más intézmények is szeretnének hozzájárulni. De: a *Dublin Core* egyszerűségénél fogva minden bizonnyal prioritást fog élvezni az EF-problematika megoldásának útján.

/KASPAROVA, Nataliä Nikolaevna – ŠVARCMAN, Mihail Efremovič: Sozdanie bazy metadannyh elektronnyh resursov v Rossii: problemnaä situaciä i perspektivy razvitiä. = Bibliotekovedenie, 5. sz. 2000. p. 48–51./

(Futala Tibor)

Oroszországi sikertörténet: az Inform-Sistema és a MARK rendszer

Az alábbi sikertörténet még 1989-ben kezdődött. Ekkor mérték fel ugyanis, hogy a felsőoktatási könyvtárakban miként alakul az automatizálás. Kiderült: noha a megelőző években komoly költ-

ségvetési ráfordítások szolgálhatták volna az előrelépést, csak a pénz fogyott el anélkül, hogy e téren valami megváltozott volna. Azok az elképzelések ugyancsak szertefoszlottak, amelyek kül-